

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PEDRO CRUZ VILLALÓN
18 päivänä heinäkuuta 2013¹

Asia C-218/12

**Lokman Emrek
vastaan
Vlado Sabranovic**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Landgericht Saarbrücken(Saksa))

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue — Tuomioistuimen toimivalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Asetus (EY) N:o 44/2001 — Kuluttajasopimukset — 15 artiklan 1 kohdan c alakohta — Toiseen jäsenvaltioon suunnattava toiminta — Välttämätön syy-yhteys kuluttajan jäsenvaltioon suunnattavan myyjän toiminnan ja sopimuksen tekemistä koskevan kuluttajan päätöksen välillä — Erityisen merkittävä viite toiminnan suuntaamisesta — Metropolialue

1. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun asetuksen (EY) N:o 44/2001² 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan tulkinta herättää edelleen epävarmuutta ensin yhdistetyissä asioissa Pammer ja Hotel Alpenhof³ ja sitten asiassa Mühlleitner⁴ annettujen tuomioiden jälkeenkin. Unionin tuomioistuimelta tiedustellaan erityisesti jälleen, mitä merkitsee edellytys, jonka mukaan myyjä *suuntaa* toimintaansa valtioon, missä kuluttajan kotipaikka on, ja jonka täytyessä on sovellettava kuluttajasopimuksia koskevaa erityistä oikeuspaikkasäännöstä. Landgericht Saarbrücken haluaa tässä tapauksessa tietää, onko edellä mainitun suuntaamista koskevan vaatimuksen *kirjoittamattomana lisäedellytyksenä* se, että kuluttajan kotipaikkavaltioon ”suunnattava” toiminta ja kuluttajan päätös tehdä sopimus ovat syy-yhteydessä keskenään.

2. Landgericht Saarbrücken tiedustelee myös, edellytetäänkö asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa, että kuluttajasopimus on tehty etäsopimuksena. Tämä kysymys ratkaistiin kuitenkin muutama kuukausi nyt käsiteltävän ennakkoratkaisukysymyksen esittämisen jälkeen nimenomaisesti asiassa Mühlleitner annetussa tuomiossa. Käsitellen näin ollen yksinomaan syy-yhteyteen liittyvää kysymystä.

1 — Alkuperäinen kieli: espanja.

2 — 22.12.2000 annettu neuvoston asetys (EYVL 2001, L 12, s. 1).

3 — Yhdistetyt asiat C-585/08 ja C-144/09, Pammer ja Hotel Alpenhof, tuomio 7.12.2010 (Kok., s. I-12527).

4 — Asia C-190/11, Mühlleitner, tuomio 6.9.2012.

I Asiaa koskeva lainsäädäntö

3. Asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohta sisältää kuluttajasopimuksia koskevan erityisen oikeuspaikkasäännöksen, jonka nojalla tehdään poikkeus vastaajan kotipaikkaa koskevasta yleisestä oikeuspaikkasäännöksestä, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

”1. Kun asia koskee henkilön, jäljempänä ’kuluttaja’, sellaista tarkoitusta varten tekemää sopimusta, jota ei voida pitää hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvänä, tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson säännösten mukaisesti, jollei 4 artiklan ja 5 artiklan 5 kohdan säännöksistä muuta johdu,

--

c) kaikissa muissa tapauksissa, jos sopimus on tehty henkilön kanssa, joka harjoittaa kaupallista tai elinkeinotoimintaa siinä jäsenvaltiossa, missä kuluttajan kotipaikka on, tai joka millä keinoin tahansa suuntaa tällaista toimintaa kyseiseen jäsenvaltioon tai useisiin valtioihin kyseinen jäsenvaltio mukaan lukien, ja sopimus kuuluu kyseisen toiminnan piiriin.”

II Tosiseikat ja asian käsittely kansallisissa tuomioistuimissa

4. Pääasian oikeudenkäynnin vastaaja Sabranovic harjoittaa Spicherenissä (Ranska) käytettyjen autojen kauppaa toiminimellä ”Vlado Automobiles Import-Export”. Välipäätöksen mukaan Sabranovic piti tämän riidan taustalla olevien tosiseikkojen tapahtuma-aikana yllä internetsivustoa, jossa mainittiin hänen toimipaikkansa yhteystiedot, mukaan lukien yhteystiedot puhelimitse, sekä lankapuhelinnumero että faksi- ja matkapuhelinnumero. Kaikkien numeroiden alussa oli Ranskan kansainvälinen suuntanumero, poikkeuksena Saksan matkapuhelinnumero, jonka alussa oli Saksan kansainvälinen suuntanumero.

5. Pääasian oikeudenkäynnin kantaja Lokman Emrek asui tosiseikkojen tapahtuma-aikana Saarbrückenissä (Saksa). Hän teki 13.9.2010 Sabranovicin kanssa käytetystä ajoneuvosta kauppasopimuksen, jota varten hän saapui vastaajan toimipaikkaan saatuaan tietävästi tiedon kyseisen toimipaikan olemassaolosta tuttaviltaan eikä edellä mainitun internetsivuston välityksellä.

6. Emrek esitti Sabranovicille myöhemmin Amtsgericht Saarbrückenissä vaatimuksen ajoneuvon kauppasopimuksen sisältämän takuun täyttämisestä. Kyseinen tuomioistuin katsoi, ettei se ollut toimivaltainen käsittelemään vaatimusta, koska sillä ei ollut kansainvälistä toimivaltaa, sillä sen mielestä Sabranovic ei ollut suunnannut elinkeinotoimintaansa asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla valtioon, missä kuluttajan kotipaikka oli, eli Saksaan.

7. Amtsgericht Saarbrückenin tuomiosta valitettiin Landgericht Saarbrückeniin, joka on lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt ennakkoratkaisukysymyksen unionin tuomioistuimelle.

III Ennakkoratkaisukysymys ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

8. Unionin tuomioistuimen kirjaamoon saapui 10.5.2012 Landgericht Saarbrückenin ennakkoratkaisupyyntö, jossa esitettiin seuraavat kysymykset:

- ”1) Asetetaanko asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tapauksissa, joissa elinkeinonharjoittajan internetsivusto täyttää suuntaamista koskevan edellytyksen, sellainen kirjoittamaton lisäedellytys, jonka mukaan kuluttajaa on elinkeinonharjoittajan ylläpitämällä internetsivustolla rohkaistu tekemään sopimus, eli internetsivuston on oltava syy-yhteydessä sopimuksen tekemiseen?
- 2) Jos toiminnan ’suuntaamista’ koskevan edellytyksen ja sopimuksen tekemisen välinen syy-yhteys on välttämätön, edellytetäänkö asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa lisäksi sitä, että sopimus on tehty etäsopimuksena?”

9. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet pääasian oikeudenkäynnin asianosaiset, Ranskan tasavallan, Belgian kuningaskunnan ja Luxemburgin suurherttuakunnan hallitukset sekä Euroopan komissio.

10. Suullisessa käsittelyssä, joka pidettiin 25.4.2013, esittivät suullisia lausumiaan Emrekin edustaja, Belgian kuningaskunnan ja Luxemburgin suurherttuakunnan asiamiehet sekä Euroopan komission asiamies.

IV Alustava huomautus tämän ennakkoratkaisumenettelyn kohteesta

11. Landgericht Saarbrücken tiedustelee, asetetaanko asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa kaksi kirjoittamatonta edellytystä kyseisen kuluttajasopimuksia koskevan erityisen oikeuspaikkasäännöksen soveltamiselle. Ensimmäinen edellytys liittyisi kuluttajan kotivaltioon ”suunnattavan” myyjän toiminnan ja sopimuksen tekemistä koskevan kuluttajan päätöksen väliseen syy-yhteyteen. Jälkimmäinen edellytys sisältäisi edellä mainitun lisäksi sen, että sopimuksen pitäisi olla tehty etäsopimuksena.

12. Unionin tuomioistuin ei ole aikaisemmin käsitellyt ensimmäiseen edellytykseen (syy-yhteys) liittyvää kysymystä, mutta se on ratkaissut jälkimmäiseen (etäsopimus) liittyvän kysymyksen. Unionin tuomioistuin antoi 6.9.2012 eli vain neljä kuukautta tämän ennakkoratkaisukysymyksen esittämisen jälkeen asiassa Mühlleitner tuomion, jossa se antoi nimenomaisesti ratkaisun edellytyksestä, jonka mukaan sopimus on tehtävä etäsopimuksena. Unionin tuomioistuin vahvisti tuossa oikeuskäytännön linjan, jonka voidaan katsoa sisältyvän implisiittisesti yhdistetyissä asioissa Pammer ja Hotel Alpenhof annettuun tuomioon, ja totesi, että kuluttajasopimuksen tekeminen etäsopimuksena on vain ”[viite] siitä, että sopimus liittyy” myyjän tai palvelun tarjoajan kaupalliseen tai elinkeinotoimintaan, joka on suunnattu valtioon, missä kuluttajan kotipaikka on,⁵ ja katsoi tämän perusteella, että asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaa on tulkittava ”sitä, ettei siinä vaadita, että kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välinen sopimus on tehty etäsopimuksena”.⁶

13. Se, miten selkeästi unionin tuomioistuin ilmaisi tämän asiassa Mühlleitner antamassaan tuomiossa, sekä se, että edellä mainitussa kysymyksessä pyydettiin lähinnä selvennystä yhdistetyissä asioissa Pammer ja Hotel Alpenhof annettuun tuomioon etäsopimuksen tekemistä koskevan edellytyksen osalta, ovat täysin riittävä peruste sille, että tarkastelen tässä oikeudenkäynnissä yksinomaan ainoaa Landgericht Saarbrückenin esittämää uutta kysymystä: vaatimusta, jonka mukaan valtioon, missä kuluttajan kotipaikka on, suunnattavan toiminnan pitää olla syy-yhteydessä kuluttajan päätökseen tehdä sopimus.

5 — Em. asia Mühlleitner, tuomion 44 kohta.

6 — Ibid., tuomion 45 kohta.

V Oikeudellinen arviointi

14. Pääasian asianosaiset sekä väliintulijoina olevien valtioiden hallitukset ja Euroopan komissio ovat puoltaneet päinvastaisia näkemyksiä ensimmäisestä kysymyksestä eli siitä, onko kuluttajaa pitänyt ”rohkaista” sillä tavoin, että kaupallisen toiminnan ja sopimuksen tekemisen välillä on syy-yhteys.

15. Sabranovic sekä Belgian ja Luxemburgin hallitukset katsovat yhtäältä, että Saksan tuomioistuimet eivät ole toimivaltaisia tässä asiassa, koska niiden mielestä syy-yhteyttä koskeva edellytys, jonka pitäisi katsoa sisältyvän asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, ei täyty. Nämä kolme osapuolta katsovat yleisesti, että tällaisen edellytyksen puuttuminen kääntäisi yleissäännön, jonka mukaan oikeuspaikkana on vastaajan kotipaikan tuomioistuin, ja asettaisi suhteettoman rasitteen myyjille ja palvelujen tarjoajille, jotka voitaisiin haastaa vastaajiksi missä tahansa Euroopan unionin valtiossa vain sen vuoksi, että niillä on internetsivusto ja ne tekevät sopimuksia jossain muussa jäsenvaltiossa asuvan kuluttajan kanssa. Belgian ja Luxemburgin hallitukset korostavat erityisesti sitä, mikä vaikutus kuluttajaa liian laajasti suosivalla tulkinnalla olisi pienelle ja keskisuurille yritykselle niissä jäsenvaltioissa, joissa käydään paljon rajatylittävää kauppaa.

16. Emrek puolestaan vastustaa Ranskan hallituksen ja Euroopan komission tukemana näkemystä, että tällainen edellytys olisi olemassa, ja katsoo Saksan tuomioistuinten olevan toimivaltaisia. Ne vetoavat puolustukseen ohjeellisiin edellytyksiin, jotka on lueteltu yhdistetyissä asioissa Pammer ja Hotel Alpenhof annetussa tuomiossa ja joiden perusteella tuomioistuin voi todeta, että toimintaa suunnataan jäsenvaltioon, missä kuluttajalla on kotipaikka. Unionin tuomioistuin korosti niiden mukaan sekä kyseisessä tuomiossa että asiassa Mühlleitner antamassaan tuomiossa, miten tärkeitä nämä tekijät ovat ”viitteinä” siitä, että toimintaa suunnataan kuluttajan valtioon, mutta ne eivät ole missään tapauksessa edellytyksiä, joiden pitäisi välttämättä täyttyä. Tämä tulkinta saa niiden mukaan tukea asetuksen N:o 44/2001 15 ja 16 artiklan tarkoituksesta sekä asetuksen esitöistä.

17. Tästä aiheesta aiemmin annettua oikeuskäytäntöä tarkasteltaessa on heti aluksi korostettava, että unionin tuomioistuin on vahvistanut sekä yhdistetyissä asioissa Pammer ja Hotel Alpenhof antamassaan tuomiossa että asiassa Mühlleitner antamassaan tuomiossa, että käsitettävä jäsenvaltioon, missä kuluttajan kotipaikka on, ”suunnattu” toiminta on tulkittava itsenäisesti ja että se on lisäedellytys asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaan sisältyville muille edellytyksille.⁷ Unionin tuomioistuin on todennut säännöksen kokonaisuutta tarkastellessaan sekä myös sen aikaisempien sanamuotojen ja esitöiden perusteella, että ainoa merkityksellinen toiminta, jonka perusteella kuluttajasopimuksia koskevaa erityistä oikeuspaikkasäännöstä sovelletaan, on tavaran myyjän tai palvelun tarjoajan toiminta.⁸ Kuluttajan toiminta, joka otettiin huomioon Brysselin yleissopimuksen aiemmin kumotun 13 artiklan vanhassa sanamuodossa, on menettänyt täysin merkityksensä, ja vain myyjän tai palvelun tarjoajan toiminnalla on merkitystä.⁹

18. Unionin tuomioistuin on myös hylännyt tulkintaperusteen, joka perustui yksinomaan myyjän subjektiivisen tahdon tarkastelemiseen.¹⁰ Samalla tavoin kuin kuluttajan toiminta ei ole määräävä peruste, jonka perusteella oikeuspaikka ratkaistaan, myöskään myyjän tai palvelun tarjoajan perimmäinen tarkoitus ei ratkaise. Unionin tuomioistuin on tästä syystä päättänyt pikemminkin laatia luettelon, joka ei ole tyhjentävä, objektiivisista perusteista, jotka voivat olla riittäviä viitteitä, joiden perusteella tuomioistuin voi katsoa toimintaa suunnattavan jäsenvaltioon, missä kuluttajan kotipaikka on.¹¹

7 — Em. yhdistetyt asiat Pammer ja Hotel Alpenhof, tuomion 55 kohta ja em. asia Mühlleitner, tuomion 28 kohta.

8 — Em. yhdistetyt asiat Pammer ja Hotel Alpenhof, tuomion 60 kohta ja em. asia Mühlleitner, tuomion 39 kohta.

9 — Em. yhdistetyt asiat Pammer ja Hotel Alpenhof, tuomion 56 kohta ja em. asia Mühlleitner, tuomion 38 kohta.

10 — Em. yhdistetyt asiat Pammer ja Hotel Alpenhof, tuomion 80 kohta.

11 — Em. yhdistetyt asiat Pammer ja Hotel Alpenhof, tuomion 81–93 kohta.

19. On lisäksi korostettava, että nämä perusteet ovat ohjeellisia, sillä kansallisen tuomioistuimen asiana on tarkistaa myyjän tai palvelun tarjoajan noudattaman kaupallisen strategian tavoitteet ja vaikutukset.¹² Unionin tuomioistuin on tähän mennessä pidättäytynyt muuttamasta mitään näistä perusteista vaatimuksiksi tai ratkaiseviksi perusteiksi. Se on todennut siten näin etäsopimuksista, jotka asiassa Mühlleitner annetun tuomion mukaan eivät ole olennainen edellytys oikeuspaikkasäännöksen soveltamiselle. Se on kuitenkin myös hylännyt sen näkemyksen, että pelkkä tavoitettavuus internetissä voisi olla ratkaiseva peruste sille, että toimintaa voidaan katsoa suunnattavan toiseen jäsenvaltioon. Pelkkä tavoitettavuus ei sellaisenaan ole ratkaisevaa, koska on otettava huomioon internetsivuston oma sisältö, ja sekin aina suhteessa muihin perusteisiin, jotka saattavat selittää kaupallisen tai ammatillisen tarjonnan erityisen tarkoituksen tai erityiset tarkoitukset.¹³

20. Lopuksi on tärkeää korostaa tässä yhteydessä, että sekä asetuksessa N:o 44/2001 että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on painotettu sen merkitystä, että liittymää oikeuspaikkaan koskevat perusteet ovat ennustettavissa. Asetuksen johdanto-osan 11 perustelukappaleessa korostetaan, että ”tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella”, joten tästä säännöksestä poikettaessa perusteiden on vastattava erittäin tarkasti oikeusvarmuuden vaatimuksia, kuten unionin tuomioistuin on eri yhteyksissä vahvistanut.¹⁴

21. Voin tämän jälkeen todeta jo ensi arviolta oikeuskäytännön nykytilan perusteella siitä, onko olemassa edellytys, joka perustuu syy-yhteyteen siihen valtioon, missä kuluttajan kotipaikka on, suunnattavan kaupallisen tai ammattitoiminnan ja sopimuksen tekemistä koskevan kuluttajan päätöksen välillä, että tällaista edellytystä on vaikea johtaa asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan sanamuodosta taikka myöskään sen tavoitteista tai esitöistä.

22. Kuten edellä totesin, unionin tuomioistuin on korostanut säännöksen sanamuodon osalta, että on välttämätöntä arvioida edellä mainitussa 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa mainittujen edellytysten täyttymistä sekä sitä, riittävätkö ne erityisen oikeuspaikkasäännöksen soveltamiseksi. Jos lisättäisiin *implisiittinen* ja *ylimääräinen* vaatimus, joka perustuisi myös kuluttajan käyttäytymiseen, edellytettäisiin tulkintatyötä, joka tarvitsisi vahvan perustan. Kuten jäljempänä esitän, tällaisia perusteluja ei ilmene myöskään unionin lainsäätäjän tavoitteista.

23. Asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ei ole pyritty kääntämään yleistä oikeuspaikkasäännöstä, jonka mukaan vastaajan kotipaikan tuomioistuin on toimivaltainen, vaan tasapainottamaan lähtökohtaisesti epätasapainoista sopimussuhdetta tuomioistuinten kansainvälisen toimivallan tasolla.¹⁵ Lainsäätäjä on ottanut tätä tarkoitusta varten käyttöön säännön, joka perustuu yksinomaan kolmen edellytyksen täyttymiseen, ja kaikki nämä edellytykset ovat myyjän tai palvelun tarjoajan ennakoitavissa (kaupallisen tai ammattitoiminnan olemassaolo; toiminnan suuntaaminen valtioon tai valtioihin, missä kuluttajan kotipaikka on; sopimus, joka kuuluu kyseisen toiminnan piiriin). Juuri siksi, että nämä edellytykset olivat tyhjentäviä, 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan perusteiden, jotka koskevat toiseen valtioon suunnattavan toiminnan määrittämistä, on perustuttava

12 — Ibid.

13 — Em. yhdistetyt asiat Pammer ja Hotel Alpenhof, tuomion 75 ja 76 kohta ja em. asia Mühlleitner, tuomion 44 kohta.

14 — Ks. esim. asia C-144/10, BVG, tuomio 12.5.2011 (33 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) ja yhdistetyt asiat C-509/09 ja C-161/10, eDate Advertising ym., tuomio 25.10.2011 (Kok., s. I-10269, 50 kohta).

15 — Ks. tästä Magnus, U. ja Mankowski, P., *European Commentaries on Private International Law*, Brussels I Regulation, 2. painos, Sellier, München, 2012, s. 546 ja sitä seuraavat sivut; De Clavière, B., ”Confirmation de la protection du consommateur actif par les règles de compétence spéciales issues du règlement 44/2001”, *Revue Lamy droit des affaires* 2012 nro 77, s. 48 ja sitä seuraavat sivut; De Miguel Asensio, P., *Derecho Privado de Internet*, 4. painos, 2011, s. 963 ja sitä seuraavat sivut; Tassone, S. ”Il regolamento Bruxelles I e l’interpretazione del suo ambito di applicazione: un altro passo della Corte di giustizia sul cammino della tutela dei diritti del consumatore”, *Giurisprudenza di merito* 2013, s. 104 ja sitä seuraavat sivut, ja Brkan, M., ”Arrêt Mühlleitner: vers une protection renforcée des consommateurs dans l’U.E.”, *Revue européenne de droit de la consommation* 2013, s. 113 ja sitä seuraavat sivut.

useisiin tekijöihin, joista yksikään ei ole ratkaiseva peruste. Toisin sanoen lainsäätäjä luetteli tarkasti edellytykset, joiden on välttämättä täyttyvä, jotta oikeuspaikkasäännöstä sovelletaan, mutta jätti sittemmin tuomioistuimille jonkin verran harkintavaltaa erityisesti internetissä mainostettavan toiminnan osalta.

24. Edellä esitetyn pitäisi riittää siihen, että voidaan päätellä Ranskan tasavallan ja komission tavoin, että asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ei edellytetä sellaisen ”kirjoittamattoman” edellytyksen täyttymistä, joka perustuisi toiminnan ja sopimuksen tekemistä koskevan kuluttajan päätöksen väliseen syy-yhteyteen. Tällaisella edellytyksellä aiheutettaisiin huomattavaa epätasapainoa unionin lainsäätäjän jo tekemässä vaikeassa punnintaratkaisussa, minkä lisäksi muutettaisiin tulkintaa, jonka unionin tuomioistuin on tähän mennessä esittänyt kyseisestä säännöksestä.¹⁶

25. Kuten komissio korosti suullisessa käsittelyssä, tällainen syy-yhteyttä koskeva edellytys aiheuttaisi edellä esitetyn lisäksi muutamia näyttöongelmia. Jos riittää, että kuluttaja väittää, että sopimusta koskeva päätös on perustunut siihen, että hän on tutustunut internetsivustoon ja soittanut puhelimitse toimipaikkaan, riittäisikö pelkkä kuluttajan ilmoitus vai pitäisikö hänen osoittaa, että hän on tehnyt tällaisia tiedusteluja? Jos valittaisiin ensimmäinen vaihtoehto, oikeuspaikka riippuisi kuluttajasta, joka voisi vain väittää, että hänen päätöksensä tehdä sopimus perustui elinkeinonharjoittajan toimintaan. Jos valittaisiin jälkimmäinen vaihtoehto, siitä saattaisi tulla ylivoimainen näyttövelvollisuus, joka tekisi viime kädessä asetuksen N:o 44/2001 15 ja 16 artiklassa säädetyn erityisen oikeuspaikkasäännöksen tehottomaksi.¹⁷

26. Erillinen vaikkakin edelliseen liittyvä kysymys koskee sitä, olisiko tällainen syy-yhteys merkityksetön, mitä se ei ole. Vaikka syy-yhteyttä ei edellytetä, mikään ei näet estä sitä, että se voisi olla *viittellinen seikka*, jota tuomioistuin voi arvioida määrittäessään, suunnataanko toimintaa tosiasiallisesti tähän valtioon. Kuten jäljempänä esitän, kyseessä on vieläpä erityisen merkittävä viite, koska silloin kun se voidaan todeta konkreettisesti yksittäistapauksessa, se on ratkaiseva arvioinnin osatekijä kuluttajasopimuksia koskevaa erityistä oikeuspaikkasäännöstä sovellettaessa.

27. Jos toimintaa on tosiasiallisesti suunnattu toiseen jäsenvaltioon, tämä syy-yhteys on normaalisti syntynyt riippumatta sen toteen näyttämisen mahdollisesta vaikeudesta. Tässä tapauksessa ongelmana on, että on ilmeisesti näytetty toteen, että tätä syy-yhteyttä ei ole ollut, kuten tosiseikkojen kuvauksesta ilmenee.

28. Esitin äskettäin asiassa Mühlleitner antamassani ratkaisuehdotuksessa, en tosin syy-yhteydestä vaan mahdollisesta etäsopimusta koskevasta edellytyksestä, että ”viitataan etäsopimukseen” – näin yhdistetyissä asioissa Pammer ja Hotel Alpenhof annetussa tuomiossa – ”koska halutaan korostaa sen merkitystä, että internetin välityksellä on tapahtunut sopimuksen tekemistä edeltävää valmistelevaa toimintaa, joka puolestaan perustuu tietoon, joka on suunnattu internetin kautta maantieteelliselle alueelle, jolla kuluttajan kotipaikka on”.¹⁸

29. Tämän perusteella pyrin ennen kaikkea korostamaan sitä merkitystä, joka saattoi olla sillä, että on ollut ”sopimuksen tekemistä edeltävää valmistelevaa toimintaa”, mikä ei ole välttämätön edellytys mutta perustuu normaalisti ”tietoon, joka on suunnattu internetin kautta maantieteelliselle alueelle, jolla kuluttajan kotipaikka on”. Samaan aikaan pyrin ilmaisemaan, että internetin välityksellä suunnattu tieto oli vähintäänkin sopimusta valmistelevan toiminnan, ellei itse sopimuksen, taustalla.

16 — Vastaavan arvioinnin esittävät Virgós Soriano, M. ja Garcimartín, F., *Derecho Procesal Civil Internacional. Litigación internacional*, Civitas, 2. painos, 2007, s. 171. Myös julkisasiamies Damon, joka esitti ratkaisunsa Brysselin yleissopimuksen 13 artiklasta, teki saman päätelmän, joskin tapauksessa, jossa mainonnan välineenä ei ollut internet vaan perinteinen media. Ks. julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa C-89/91, Shearson Lehman Hutton, tuomio 19.1.1993 (Kok., s. I-139, 82 ja 85 kohta).

17 — Ks. syy-yhteyttä koskevaa kirjoittamatonta lisäedellytystä koskevista näyttöongelmista Leible, S. ja Müller, M., ”Keine internationale Zuständigkeit deutscher Gerichte bei Maklertätigkeit eines griechischen Rechtsanwalts”, *EuZW* 2009, s. 29.

18 — Em. asiassa Mühlleitner annetun ratkaisuehdotuksen 38 kohta.

30. Toisin sanoen todetessani tämän en tarkoittanut, että sopimuksen tekemistä edeltävä valmisteleva toiminta tai myöskään aikaisempi sopimuksen tekeminen muodostuisi lisäedellytykseksi erityisen oikeuspaikkasäännöksen soveltamiselle, samoin kuin en tarkoittanut sitäkään, että syy-yhteyden olemassaolo olisi tällainen lisäedellytys. Ilmaisin kuitenkin tämän tyyppisten seikkojen erityisen merkityksen ja vahvuuden.

31. Konkreettisemmin ilmaistuna sopimuksen tekemistä edeltävä valmisteleva toiminta samoin kuin toteen näytetyn syy-yhteyden mahdollinen olemassaolo eivät ole implisiittinen edellytys, joka lisättäisiin niihin edellytyksiin, jotka on nimenomaisesti vahvistettu asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa, mutta ne helpottavat huomattavasti kansallisen tuomioistuimen työtä, kun sen on määritettävä, suunnataanko kaupallista toimintaa tiettyyn jäsenvaltioon. Vastaavasti tästä seuraa johdonmukaisesti, että tämän viitteen puuttuminen vaikeuttaa samassa määrin kansallisen tuomioistuimen tehtävää, koska sen on normaalisti korvattava tämä puute jollain muulla viitteellä tai joillain muilla viitteillä, jotka osoittavat yhtä vahvasti, että toimintaa suunnataan kyseiseen jäsenvaltioon.

32. Tämä on lisäksi tavoite, jota korostetaan asetuksen N:o 44/2001 15 ja 73 artiklaa koskevan neuvoston ja komission yhteisen lausuman perusteella. Kuten tunnettua, tätä lausumaa ei annettu syy-yhteydestä vaan tiettyjen viitteiden merkityksestä, ja näihin kuuluu etäsopimuksen tekeminen.¹⁹ Tämä mainitaan esimerkinomaisesti, ilman että voitaisiin sulkea pois muiden viitteiden olemassaoloa, sillä nämä viitteet voivat pikemminkin olla päinvastoin erityisen merkittäviä, kun määritetään toiseen jäsenvaltioon ”suunnattavaa” toimintaa.

33. Vastaavasti uskon, että nyt käsiteltävään asiaan liittyvä tosiasiallinen tilanne tuo esiin yhden mahdollisen seikan, joka saattaa kuvaavuutensa vuoksi ja kansallisen tuomioistuimen asianmukaisesti arvioimana korvata sekä etäsopimuksen puuttumisen että edeltävän valmistelevan toiminnan puuttumisen ja sen, että syy-yhteys erityisen kaupallisen strategian ja sopimuksen tekemisen väliltä ilmeisesti puuttuu.

34. Sabranovicin myymälä sijaitsee ranskalaisessa kunnassa, joka kuuluu metropolialueeseen, joka on vahvasti sidoksissa Saarbrückenin kaupunkikeskukseen. Kuten Emrekin edustaja vahvisti suullisessa käsittelyssä, Spicherenin kunnan asukkaat samoin kuin Saarbrückenin kunnan asukkaat asuvat rinnakkain käytännössä yhteisellä alueella, jossa molempien kuntien kaupunkikehitys on sidoksissa toisiinsa niin vahvasti, että joillain vyöhykkeillä kaupunkialue jatkuu näiden kahden maan välisestä rajasta riippumatta.

35. Näissä olosuhteissa elinkeinonharjoittaja, joka tarjoaa tavaroita ja/tai palveluja jommassakummassa kunnassa, voitaisiin rinnastaa toiminnan maantieteellisen sijainnin kannalta tilanteeseen, jossa tarjontaa välttämättä suunnataan toiseen jäsenvaltioon, käytännössä naapurijäsenvaltioon, jonka kunnat yhdistyvät laajaksi metropolialueeksi.²⁰ Tarkoitin tällä sitä, että toisinaan sen erityisen seikan vuoksi, että kaksi jäsenvaltiota yhtyvät samaksi kaupunkialueeksi, kaikkien toimijoiden toimintaa suunnataan

19 — Korostettakoon, että lausuman ranskankielisessä versiossa viitataan tähän seikkaan välttämättömänä edellytyksenä (*encore faut-il que ce site Internet invite à la conclusion de contrats à distance et qu'un contrat ait effectivement été conclu à distance*, kursivointi tässä), kun taas englankielisessä versiossa pidetään sitä vain yhtenä seikkana, joka on otettava huomioon (although *a factor will be that this Internet site solicits the conclusion of distance contracts and that a contract has actually been concluded at a distance*, kursivointi tässä). Belgian hallitus on vaatinut unionin tuomioistuinta noudattamaan ranskankielistä versiota ja tehnyt tästä versiosta useita päätelmiä sekä syy-yhteyttä koskevan edellytyksen että sen edellytyksen osalta, että sopimus on tehty etäsopimuksena. Kuten minulla oli kuitenkin jo tilaisuus todeta asiassa Mühlleitner antamassani ratkaisuehdotuksessa, mielestäni yhteistä lausumaa ei ole ainakaan tämän erityisen seikan osalta pidettävä ratkaisevana, vaikka sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista annetussa asetuksessa (EY) N:o 593/2008 viitataan nimenomaisesti siihen. Unionin tuomioistuin teki tämän saman päätelmän asiassa Mühlleitner antamassaan tuomiossa, kun se ei ottanut edellä mainitun yhteisen lausuman edellä mainittua kohtaa huomioon asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdasta tulkitessaan.

20 — Zoido, F., ym., *Diccionario de Urbanismo. Geografía Urbana y Ordenación del Territorio*, Cátedra, 2013, s. 37 ja 106.

luonnostaan ja spontaanisti paitsi myyjän sijaintivaltion asukkaille, myös naapurivaltion asukkaille. Alueella, jossa ei käytännöllisesti katsoen enää tiedosteta rajan ylittämistä, on vaikea väittää, että kyseisen alueen elinkeinonharjoittajien toimintaa ei suunnattaisi kuluttajille, jotka asuvat naapurijäsenvaltiossa.

36. Tämän perusteella tällaisella päätelmällä ei missään tapauksessa aseteta suhteetonta räsitetä myyjälle tai elinkeinonharjoittajalle, sillä kyseessä on talouden toimija, joka on integroitunut taloudellisesti *yhteen yhtenäiseen* kaupunkialueeseen, vaikka se koostuu kahdesta jäsenvaltiosta. On hyvin todennäköistä, että myyjä tai elinkeinonharjoittaja puhuu naapurivaltion kieltä, jos niissä puhutaan eri kieliä. Nyt käsiteltävässä asiassa jäsenvaltioissa puhutaan eri kieliä, mutta ei vaikuta siltä, että tämä olisi esteenä sille, että Sabranovic ilmoittaa asiakkailleen internetsivustonsa välityksellä saksalaisen puhelinnumeron, kuten välipäätöksessä todetaan, mikä on viite siitä, että saksaa puhuvien asiakkaiden kanssa puhutaan saksan kieltä ja heistä suurin osa asuu Saarbrückenissä.

37. Samoin – tilanne, joka ei ole harvinainen metropolialueella ja joka mahdollisesti tässä tapauksessa syntyy – riski, joka liittyy siihen, että myyjä tai palvelujen tarjoaja haastettaisiin vastaajaksi naapurivaltion tuomioistuimiin, ei vaikuta minusta niin liialliselta räsitteelta, että se vähentäisi kiinnostusta ryhtyä Sabranovicin liiketoiminnan kaltaiseen liiketoimintaan. On myös otettava huomioon, että asetuksen N:o 44/2001 15 ja 16 artiklan erityinen oikeuspaikkasäännös kannustaa kunnan kuluttajia tekemään sopimuksia koko kaupunkialueen elinkeinonharjoittajien kanssa, ja heille taataan mahdollisuus valita asetuksen N:o 44/2001 16 artiklassa säädetyistä oikeuspaikoista.

38. Kaiken kaikkiaan oikeuspaikka, joka perustuu edellä kuvatun kaltaiseen tilanteeseen, ei saa missään tapauksessa olla sellainen, että kauppias tai elinkeinonharjoittaja ei pysty sitä ennakoimaan. Kuten edellä totesin, tämän kauppiaan tai elinkeinonharjoittajan, joka toimii alueella, joka on erityisen vahvasti sidoksissa kahden jäsenvaltion muodostamaan kokonaisuuteen, täytyy olla täysin tietoinen siitä, että merkittävä ja jopa suurin osa hänen asiakkaistaan saattaa asua naapurijäsenvaltiossa.

39. Todettakoon näin ollen yhteenvetona, että asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaa on mielestäni tulkittava siten, että siinä ei edellytetä, että valtioon, missä kuluttajan kotipaikka on, suunnattava kaupallinen tai ammattitoiminta ja sopimuksen tekemistä koskeva kuluttajan päätös olisivat syy-yhteydessä toisiinsa.

40. Syy-yhteys on kuitenkin erityisen merkittävä seikka, kun tutkitaan, suunnataanko yritystoimintaa tiettyyn jäsenvaltioon. Ratkaistaessa sitä, suunnataanko yritystoimintaa toiseen jäsenvaltioon, se, että erityisen merkittävää seikkaa, kuten syy-yhteyttä, ei voida näyttää toteen, on normaalisti korvattava jollain tai joillain yhtä vahvoilla viitteillä toiminnan suuntaamisesta.

41. Lopuksi merkityksellinen seikka asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaa tulkittaessa on mielestäni se, että kaupallista tai ammattitoimintaa harjoitetaan metropolialueella, mikä kansallisen tuomioistuimen on asianmukaisesti tutkittava. Tämä maantieteellinen yhteys voi olla erityisen merkittävä viite siitä, että toimintaa suunnataan tiettyyn jäsenvaltioon.

VI Ratkaisuehdotus

42. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Landgericht Saarbrückenin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

- 1) Asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaa on tulkittava siten, että siinä ei aseteta säännöksessä nimenomaisesti mainittujen lisäksi sellaista implisiittistä lisäedellytystä, jonka mukaan jäsenvaltioon, missä kuluttajan kotipaikka on, suunnattavan kaupallisen tai

ammattitoiminnan ja sopimuksen tekemistä koskevan kuluttajan päätöksen pitäisi olla syy-yhteydessä toisiinsa. Syy-yhteys on kuitenkin erityisen merkittävä seikka, kun tutkitaan, suunnataanko yritystoimintaa tiettyyn jäsenvaltioon.

- 2) Ratkaistaessa sitä, suunnataanko yritystoimintaa toiseen jäsenvaltioon, se, että erityisen merkittävää seikkaa, kuten syy-yhteyttä, ei voida näyttää toteen, on normaalisti korvattava jollain tai joillain yhtä vahvoilla viitteillä toiminnan suuntaamisesta. Metropolialueella toimiminen voi kansallisen tuomioistuimen asianmukaisesti arvioimana olla erityisen merkittävä viite toiminnan suuntaamisesta tiettyyn jäsenvaltioon.